

แนะนำบทความ

“Mixing Humans and Nonhumans Together :

The Sociology of a Door-Closer”

ของ Bruno Latour

Review of “Mixing Humans and Nonhumans Together : The Sociology of a Door-Closer”
by Bruno Latour

เพียงอ้อ พัทยากร

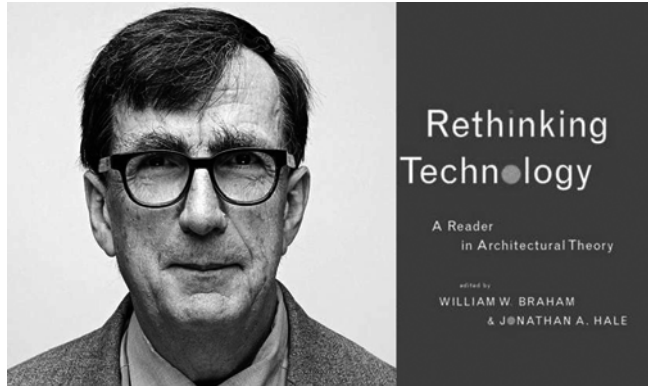
Review by Piangor Pattayakorn

ใครที่เคยเชื่อว่า “สิ่งของ” และ “มนุษย์” คือสองสิ่งที่ต่างขั้วชนิด สิ่งหนึ่งไร้ซึ่งชีวิต และไม่มีอิทธิพลเหนือจิตใจระหว่างเพื่อนมนุษย์ซึ่งมีชีวิต หากได้มีโอกาสอ่านบทความที่ชื่อ Mixing Humans and Nonhumans Together : The Sociology of a Door-Closer ของ Bruno Latour ในหนังสือ Rethinking Technology : A Reader in Architectural Theory แล้วละก็...อาจต้องทบทวนความเชื่อนี้ใหม่อีกครั้ง

Bruno Latour นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสหยิบยกสิ่งของไร้ชีวิตที่เป็นผลผลิตทางเทคโนโลยี ที่เรียกว่า Door-Closer หรืออุปกรณ์เปิด-ปิดประตูอัตโนมัติมาเป็นตัวอย่างที่ใช้ในการตั้งคำถามถึงความเหมาะสมในการศึกษาสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่ามนุษย์ ที่มักตัดขาดอย่างสิ้นเชิงกับสิ่งของไร้ซึ่งชีวิต โดยตั้งคำถามว่า ถูกต้องแล้วหรือที่การศึกษามนุษย์ต้องพูดถึงเฉพาะมนุษย์ แน่ใจแล้วหรือว่าสิ่งของไร้ซึ่งชีวิตจะไม่มีคุณสมบัติในเชิงสังคมที่จะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ผู้มีชีวิต ที่น่าทึ่งคือจุดเริ่มต้นในการเขียนบทความซึ่งมาจากเศษกระดาษเพียงแผ่นเดียวที่ถูกแปะไว้หน้าประตูอันเป็นทางเข้าของอาคารเรียนหลังหนึ่ง พร้อมข้อความที่ว่า “*The door closer is on strike, for God sake, keep the door closed.*” หรืออาจแปลได้ว่า “อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูอัตโนมัติประท้วงหยุดงาน, เห็นแก่พระเจ้าเป็นเจ้า, กรุณาช่วยกันปิดประตู ” เพราะเพียงประโยคเดียวที่อาจดูแค่ประชดประชันขำขัน สำหรับ Latour มันกลับทำให้สิ่งของไร้ชีวิตสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการใช้แรงงาน, ศาสนา และโฆษณาชวนเชื่อ สิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีที่คอยทำหน้าที่เปิด-ปิดประตูจึงไม่ต่างอะไรกับคนชนชั้นแรงงานที่วันดีคืนดีเกิดไม่อยากทำงาน การแสดงความสั่นหวังของผู้ทิ้งไว้ซึ่งข้อความที่ยังจะพยายามชักชวนมนุษย์ (ยิ่งมนุษย์ในยุคปัจจุบัน อาจลองจินตนาการถึงคนในคอนโดหรืออพาร์ทเมนต์ของท่าน) ให้ช่วยกันเปิดแล้วปิดประตูทุกครั้ง, จึงพูดติดตลกด้วยการขอแรงสนับสนุนจากสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ท้ายที่สุด...(ตามที่ Latour รับทราบ) จนแล้วจนรอดประตูบานนั้นยังคงเปิดค้างอยู่เช่นเดิม

จึงไม่เกินไปนักที่ Latour จะพูดว่า อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูอัตโนมัติก็ไม่ต่างอะไรกับ “คน” หรือ “พนักงาน” ที่ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่ในแบบเดียวกัน หากโชคเข้าข้าง พนักงาน

Bruno Latour

คนนั้นได้รับการฝึกฝนให้คอยทำหน้าที่เปิด-ปิด ประตูมาเป็นอย่างดีก็จะคอยเปิดประตูต้อนรับแขกได้น้ำหนักพอเหมาะพอดี โดยรอให้แขกเดิน พ้นทางออกไป และดูจนแน่ใจว่าไม่มีใครเดิน ตามหลังมาแล้วจึงค่อยปิดประตู แต่หากคิดว่า พนักงานคนนี้เป็นคนมารยาทไม่สู้จะดีก็เป็นไปได้ที่แขกยังเดินไม่พ้นทางออกไป พนักงานคนนี้ก็จจะรีบปิดประตูใส่หน้าแขกที่ไม่ระมัดระวังให้ตีเข้าอย่างจัง คนในพื้นที่ที่คุ้นชินเท่านั้นจึงรู้ว่า ต้องเดินด้วยความเร็วเท่าใดจึงจะแทรกตัวผ่าน ประตูบานนี้ไปได้โดยไม่เจ็บตัว Latour ยัง กล่าวต่อว่าอุปกรณ์เปิด-ปิดประตูอัตโนมัติที่หนัก อึ้งเกินไปก็เปรียบเสมือนคนที่ไม่เป็นมิตรเท่าไร กับเด็กและคนชรา ยิ่งถ้าไม่มีเทคนิคในการช่วยให้ ประตูตั้งค้างไว้ก็เท่ากับมีพนักงานที่ไม่อำนวยความสะดวกให้คนขนส่งของที่มีมือไม่ว่างทั้งสอง ข้าง หรือก็คือพนักงานที่กีดกันคนชนชั้นล่าง ไม่ให้เดินเข้าอาคารได้อย่างความภาคภูมิ

ตลอดทั้งบทความ Bruno Latour ชี้ให้เห็น เปรียบเทียบ และยกตัวอย่าง ถึงความ แสบจะเป็นไปไม่ได้ในการศึกษาสังคมวิทยา หรือพูดอีกนัยว่าการศึกษามนุษย์และความ สัมพันธระหว่างเพื่อนมนุษย์ที่จะไม่พูดถึงสิ่งของ ที่ไม่ใช่มนุษย์ เพราะลองคิดง่ายๆ ว่าหากตัด สิ่งของที่ทำหน้าที่รับใช้มนุษย์ออกไป มนุษย์ที่

แท้จริงจะถูกโยนภาระกลับมามากมายเพียงใด ที่ลึกลงไปกว่าคือหากสิ่งของและเทคโนโลยีไม่ได้ รับการพิจารณาในการออกแบบให้ดี ผลกระทบ มิได้มีเพียงความไม่สะดวกสบายทางร่างกาย แต่ สามารถส่งผลมากมายในเชิงสังคม หากยิ่งเน้น ในบริบทของงานออกแบบสถาปัตยกรรม Door-closer หรืออุปกรณ์เปิด-ปิดประตูอัตโนมัติจึง เป็นบทเรียนสำคัญในออกแบบทุกส่วนของ อาคารที่ดูเหมือนจะไม่มีชีวิต ว่าแท้จริงแล้วมัน มีอิทธิพลต่อผู้ใช้สอยอาคารผู้มีชีวิตได้ลึกซึ้ง เพียงใด

แต่ก็อีกนั่นแหละ....มนุษย์ที่ถูกปรน- เปรอขณะจนเคยตัวก็ควรพึงระวังไว้ ไม่ว่าสิ่งของ ไร้ชีวิตจะถูกออกแบบให้ทรงประสิทธิภาพและ ดึงดูดชั้นเลิศเพียงใด หากวันหนึ่งมันอาจจะดื้อ งาน (หรือ strike!) ด้วยหน้าที่ที่แยกออกจากกัน ไม่ได้ ภาระที่หนักอึ้งก็ต้องกลับมาหาเราจนได้ อยู่ดี